

ikke i saa Henseende maatte være nogen Undtagelse mere med Hensyn til Lovens § 7 end med Hensyn til de af dre Paragrafer.

Sag: Jeg skal ikke trætte det ærede Thing med en Genoptagelse af de forskellige Spørgsmaal, som under denne Sag allerede have været forhandlede. Jeg vil kun tillade mig at gjøre en Bemærkning ved et enkelt Punkt af det, som den ærede Rigsdagsmand for Rolding (Berg) fremsatte. Hvad han talte om, at Grundlovens § 88 hævede den politiske Agitations Uafhængighed af Regjeringen, saa er jeg vistnok fuldkommen enig med ham i, at dette er Hensigten med denne Paragraf; men det forekommer mig, at han og hans Meningsfæller have gjort sig til Opgave ikke blot at hæve den politiske Agitations Uafhængighed af Regjeringen, men endog at hæve et Privilegium for den til at staa udenfor Lovene mere end alle andre ligesaa hellige Rettigheder; dette er netop Sagen. Alle ere vi enige deri, og der var ikke i de Bemærkninger, jeg før fremsatte, ligesaa lidt som i det, jeg har hørt fra forskellige andre Sider, en eneste Indvending imod, at den politiske Agitations Uafhængighed af Regjeringen er hævet i § 88, men ikke saaledes, at alle andre vigtige Samfundsinteresser, som det er Regjeringens Opgave at varetage, maa vige, saa snart der er Tale om et politisk Møde eller anden politisk Agitation. — I Øvrigt skal jeg kun henvende mig med nogle korte Bemærkninger til det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgfreds (Holstein-Ledreborg). Han fandt sig ubehagelig berørt ved, at der, som han paastod, fra min Side var fremsat nogen Tvivl om, hvorvidt han kjendte, hvad han talte om. Jeg vil nu bemærke, at der her i denne Sal tales om alle mulige Ting, og det kunde vel tænkes muligt, at ogsaa den ærede Taler undertiden kom ind paa Gebeter, som han ikke rigtig til Fuldkommenhed kjendte. Det, jeg anvendte denne Sætning paa, var, hvad jeg vel næsten kan betegne som et for alle Sagskyndige vel bekjendt Faktum, nemlig, at Priserne paa vort Lands Fabrikata ikke bestemmes af dette Lands egen Produktion, men derimod af tilgrænsende Landes, som konkurrere med vort i Leverancen af slige Varer. Det var dette bestemte Faktum, jeg talte om, og naar det ærede Medlem syntes at ville give samme et Udseende, der var i fuldstændig Modstrid med, hvad der var faktisk givet, saa kunde jeg kun forklare mig dette paa en af to Maader, enten at han ikke ganske forstod denne Sag, eller at han fremstillede den anderledes, end han selv opfattede den. Det Sidste vilde jeg naturligvis ikke udtale eller forudsætte, og jeg maatte altsaa gaa til det Andet. Nu er jeg imidlertid kommen til at tænke paa, at der kunde være en tredje Maade at forklare sig det paa, nemlig, at det ærede Medlem, forinden han gav sig til at undersøge Sagen, stillede den paa

Hovedet, og at dette undertiden er Tilfældet, er jeg kommen til fuldstændig Erkjendelse af, navnlig idet han refererede mine Uttringer. Han sagde, at jeg vilde nægte Arbejderne Retten til en fri Søndag, og at han overlod til mig at skænke Arbejderen den Lykke at tvinges til at arbejde alle 7 Dage i Ugen fra Morgen til Aften uden at tilbringe en eneste Time i sin Familiekreds. Her har den ærede Taler stillet Sagen paa Hovedet, naar han taler om, at jeg i denne Sag vil udøve Tvang, thi jeg vil netop bortfjerne den. Det var fra hans Side, at der var Tale om en virkelig Tvang, hvorved Arbejderen skulde være forhindret fra frivillig at arbejde om Søndagen, men jeg veed ikke, at der bestaar eller paatænkes nogen som helst Lovbestemmelse, hvorved han kan tvinges til at arbejde om Søndagen, naar han ikke vil det (Holstein-Ledreborg). Der er andre Tvangsmidler. De andre Tvangsmidler, som det ærede Medlem hentydede til, staaer det hverken i hans eller Nogens Magt at forhindre. At en Mand, der befinder sig under trykkende Pengeforhold, ja endog er virkelig nødsiddende, er tvungen til at anvende enhver ledig Time til at forsøge sine Indtægter, er ganske vist, og jeg vilde være overordentlig glad, hvis det stod i den ærede Talers Magt at hæve dette Tvangsmiddel, men jeg tror ikke, at han vilde være i Stand dertil, selv om han anvendte nok saa stor en Formue derpaa. Jeg maa altsaa hæve, at der hverken fra min Side eller fra deres, hvis Mening falder sammen med min, nogenstunde er tale om at udøve nogen Tvang eller at stille Arbejderen under Forhold, hvor han ikke med sin egen fri Selvbestemmelse kunde vælge, om han vilde arbejde om Søndagen eller ikke; men det forekommer mig, at de Herrer, der ved enhver Leilighed udtale en saadan Tro paa og Tillid til Frihedens Magt og Gyde til selv at kunne regulere de Forhold, som de have skabt, nære en besynderlig Tvivl netop med Hensyn til dette Punkt. Naar man overhovedet havde Ret, da man indførte den større Frihed i alle hermed beslægtede Forhold, som i de sidste 26 Aar have været gældende her i Landet, naar man havde Ret i de Grundsætninger og Principer, man dengang tog til Udgangspunkt for sine Bestræbelser, saa maa man overlade til Friheden selv at regulere alt Sligt, og saa er et Formynderskab af den Art, at man bestemmer, paa hvilke Dage af Ugen en Mand skal arbejde, og paa hvilke ikke, aldeles i Modstrid dermed. Imidlertid beskæftiger det foreliggende Lovforslag sig nu engang med dette Punkt, og skjøndt jeg erkjender, at det er et meget betydeligt Fremskridt fra de hidtil gjældende Bestemmelser, tror jeg dog, at det var heldigt, hvis det noget mere præciserede, at alle saadanne Arbejder, som en bestemt Tid gjøre Krav paa Udførelse, ligesom det af den ærede Justitsminister selv nævnte Exempel: Røgtning af Kreaturer, Tilvebringelsen af Fødemidler og